

KARAR İNCELEMESİ

KARAR İNCELEMESİ

Emre ERTAN*

506 sayılı SSK. m. 62

5510 sayılı SSGSSK. m. 30

YAŞLILIK AYLIĞI BAĞLANMASI İSTEMİ, YAZILI BAŞVURU KOŞULU VE SİGORTALI LEHİNE YORUM İLKESİ

Yargıtay 10. Hukuk Dairesi, 1.7.2008, E. 2007/11287 K. 2008/9225

DAVA: Davacı, 05.06.1990 tarihli dilekçesi esas alınarak yaşlılık aylığı bağlanmasına ve aylıkların yasal faiziyle birlikte tahsiline karar verilmesini istemiştir.

Mahkeme, ilâmında belirtildiği şekilde davanın reddine karar vermiştir.

Hükmün, davacı Avukatı tarafından temyiz edilmesi üzerine, temyiz isteminin süresinde olduğu anlaşıldıktan ve Tetkik Hâkimi Mustafa Taş tarafından düzenlenen raporla dosyadaki kâğıtlar okunduktan sonra işin gereği düşünüldü ve aşağıdaki karar tespit edildi.

10.05.2005 tarihli tahsis talebine göre 01.06.2005 tarihinden itibaren yaşlılık aylığı bağlanan davacı; 05.06.1990 tarihi itibarıyla aylığa hak kazandığının tespiti ile ödenmeyen aylıkların en yüksek mevduat faiziyle tahsiline ve dava tarihinden itibaren de temerrüt faizi uygulanmasını istemiştir. Mahkeme, ilamında belirtilen sebeplerle davanın reddine karar vermiştir.

18.04.1940 doğumlu olan davacının, 05.06.1990 tarihli başvurusuna göre, sigortalılık başlangıç tarihinin 01.10.1959 olup 10.03.1978 tarihine kadar 6078 gün prim ödemesinin bulunduğu ve yirmi beş yıl sigortalılık süresi şartını gerçekleştirdiği anlaşılmaktadır. Davacının kuruma vermiş olduğu 05.06.1990 tarihli dilekçe, açıkça aylık bağlanması isteğini içerdiğinden bu beyanın göz ardı edilip dilekçenin bilgi isteme başvurusu olarak değerlendirilmesi mümkün değildir. Söz konusu başvuru, bir tahsis talep başvurusu olup, başvuru tarihi itibarıyla tahsis koşulları da gerçekleşmiştir. Bu nedenle, talebi takip eden aybaşı ile ikinci tahsisin yapıldığı 01.06.2005 tarihleri arasında davacının yaşlılık aylığına hak kazandığının

* Arş. Gör. Marmara Üniversitesi İİBF Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü

tespitine karar verilmesi, ödenmeyen aylıkların ferileriyle birlikte iadesine ilişkin istemlerin ise, bu çerçevede değerlendirilip irdelendikten sonra oluşacak kanaate göre, esastan karara bağlanması gerekir.

O halde, davacı vekilinin bu yönleri amaçlayan temyiz itirazları kabul edilmeli hüküm bozulmalıdır.

SONUÇ: Açıklanan nedenlerle hükmün bozulmasına, temyiz harcının istek hâlinde davacıya iadesine, 01.07.2008 gününde oybirliğiyle karar verildi.

KARARIN İNCELENMESİ

I. UYUŞMAZLIK VE YARGITAY TARAFINDAN BENİMSENEN ÇÖZÜM

İncelememizin konusu Yargıtay kararından da anlaşıldığı gibi, 10.5.2005 tarihli başvurusu değerlendirilerek kendisine 1.6.2005 tarihi itibarıyla aylıklık aylığı bağlanan davacı; daha önce Kuruma vermiş olduğu 5.6.1990 tarihli bir başka dilekçenin aylıklık aylığı tahsis talebi niteliğinde olduğunu öne sürerek, 5.6.1990 tarihi itibarıyla aylığa hak kazandığının tespitini ve ödenmeyen aylıkların yasal faizi ile birlikte tahsilini iş mahkemesinden talep etmiştir. Yerel mahkeme söz konusu istemleri, dilekçenin aslında bir bilgi isteme başvurusu olduğu gerekçeyle reddetmiştir. Dilekçenin Kuruma verildiği 5.6.1990 tarihi itibarıyla davacının aylıklık aylığına hak kazanabilmek için gerekli olan koşulları tamamladığını saptayan Yüksek Mahkeme, kararın devamında, dava konusu dilekçenin açıkça aylık bağlanması isteğini içerdiğini ve bunun bir bilgi isteme başvurusu olmayıp aylık bağlama talep dilekçesi olduğunu ifade etmiştir. 5.6.1990 tarihli başvuruyu takip eden aybaşı ile ikinci tahsisin yapıldığı 1.6.2005 tarihleri arasında davacının aylıklık aylığına hak kazandığının tespitine karar verilmesi gerektiğini vurgulayan Yargıtay, ayrıca davacının faize yönelik talebini de kabul etmiştir.

II. YAŞLILIK AYLIĞI BAĞLANMASINDA YAZILI BAŞVURU KOŞULU

Yaşlılık aylığından yararlanmak isteyen sigortalı, öncelikle, yasada sıralanan yaş, prim ve sigortalılık süresi temel koşullarını yerine getirmiş olmalıdır. Bununla beraber, değinilen bu temel koşulların tamamlanmış olması yaşlılık aylığının bağlanabilmesi açısından yeterli olmamakta; bunların yanı sıra yasal düzenleme

iki ortak koşul daha aramaktadır. Bu koşullardan ilki, sigortalının çalıştığı işten ayrılmasıdır¹. Gerçekten, yaşlılık aylığı alanların çalışma yaşamından ayrılması zorunluluğu, sosyal sigorta tekniğine dayalı bir sosyal güvenlik sisteminin başlıca nitelikleri arasında yer almaktadır. Zira aktif çalışma yaşamından çekilen emeklilerin yerlerini alacak olan genç sigortalıların ödeyeceği primler, finanse edilebilir bir sosyal güvenlik sisteminin varlığı bakımından yaşamsal bir öneme sahiptir. Ne var ki, bağlanan yaşlılık aylıklarının emeklilerinin asgari geçim düzeyi yönünden yeterli olmadığı gerçeğini de göz önünde bulunduran yasa koyucu, ara bir çözüm yolu bularak, yaşlılık aylığı alanların sosyal güvenlik destek primi ödemeleri şartıyla çalışmaya devam etmelerine olanak sağlamıştır².

Yaşlılık aylığına hak kazanabilmek için aranan temel koşullara (yaş, prim ve sigortalılık süresi) sahip olan ve çalıştığı işten de ayrılan sigortalıya yaşlılık aylığı bağlanabilmesi için gerekli olan bir diğer koşul ise, sigortalının Kuruma yapacağı yazılı başvurudur³. 506 sayılı Yasanın sisteminde resen veyahut zorunlu emeklilik sistemi mevcut olmadığından, kendisine yaşlılık aylığı bağlanmasını isteyen sigortalının Kuruma başvurması gerekmektedir⁴. Sigortalının Kuruma başvurusunu düzenleyen ve artık yürürlükte olmayan 506 sayılı Yasanın 62. maddesinin lafzına bakılacak olursa, söz konusu başvurunun geçerliliği için aranan tek koşul yazılılıktı. 1.10.2008 tarihinde yürürlüğe giren 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Yasası da⁵, benzer bir biçimde, 4. maddenin (a) ve (b) bentlerinde belirtilen sigortalıların yazılı isteğinden söz etmektedir (m.30). Buna karşılık, eski 16 Ocak 2004 tarihli Sosyal Sigortalar Kurumu Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliği⁶ yazılı tahsis talebiyle ilgili olarak Yasada yer almayan çok ayrıntılı koşullar getirmekteydi. Buna göre, dilekçede sigortalının sicil ve Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarasının, sigortalı olarak çalıştığı son işyerinin unvanı ile bu işyerinden ayrılış tarihinin, bağlanacak aylığı mahsuben avans isteyip istemediğinin ve ikametgâh adresinin belirtilmesi gerekmekteydi. Dilekçeye ayrıca ilgili nüfus idaresince düzenlenmiş vukuatlı nüfus kayıt örneğinin; örneği kurumca hazırlanacak ve sigortalının herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşunda geçen hizmet-

1 GÜZEL, Ali/OKUR, Ali Rıza/CANİKLİOĞLU, Nurşen: Sosyal Güvenlik Hukuku, Yenilenmiş 11.Bası, Beta, İstanbul 2008, 452–453; TUNCAY, Can/EKMEKÇİ, Ömer: Sosyal Güvenlik Hukuku'nun Esasları, Legal, İstanbul 2008, 376.

2 GÜZEL/OKUR/CANİKLİOĞLU, 500–506.

3 GÜZEL/OKUR/CANİKLİOĞLU, 453; TUNCAY/EKMEKÇİ, 376.

4 GÜZEL/OKUR/CANİKLİOĞLU, 453; TUNCAY/EKMEKÇİ, 376.

5 R.G. 16.6.2006, 26200.

6 R.G. 16.1.2004, 25438.

lerinin bulunup bulunmadığı ile bu kuruluşlardan aylık veya gelir alıp almadığını, aylığın kesilmesini gerektiren bir durum meydana geldiği takdirde, derhal yazı ile Kuruma bildireceğini, aksi halde her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğini belirten imzalı beyan ve taahhüt belgesi ile iki adet vesikalık fotoğrafının eklenmesi öngörülmüyordu (m.73). 5510 sayılı Yasaya paralel bir biçimde 1.10.2008 tarihinde yürürlüğe giren ve Sosyal Sigortalar Kurumu Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliği'nin yerini alan Sosyal Güvenlik Kurumu Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliği⁷ ise önceki yönetmeliğin aksine dilekçede bulunması gerekli hususları ve dilekçenin eklerini ayrıntılı olarak sıralama yöntemini benimsemeyip, (a) bendi kapsamında bulunan sigortalının örneği Kurumca hazırlanacak bir tahsis talep dilekçesi ile Kuruma başvurması koşulunu getirmiştir (m.60). Tahsis talep dilekçesine yalnızca sigortalının bir adet fotoğrafı ve ilgili döneme ait aylık prim ve hizmet belgesi henüz Kuruma verilmemiş olanlar için sigortalı işten ayrılış bildirgesi eklenecektir (m.60/4). Yaşlılık aylığı tahsislerinde yazılı başvuru koşulu, bazı yabancı hukuklarda da bulunmaktadır⁸.

Anılan yönetmeliklerdeki esaslara şeklen tam olarak uygun olmayan, buna karşılık sigortalının kendisine yaşlılık aylığı bağlanması konusundaki iradesini açık bir şekilde ortaya koyduğu bir dilekçenin geçerli bir yaşlılık aylığı tahsis talebi olarak değerlendirilip değerlendirilemeyeceği sorunu, tartışmaya değer bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Örneğin, sigortalının sadece kimlik bilgileriyle (ad ve soyadı) imzasının bulunduğu ve yaşlılık aylığı talep ettiği Kurum kayıtlarına geçmiş yalın bir dilekçe, hukuka uygun bir yaşlılık aylığı başvurusu olarak kabul edilebilir mi? Bu soruya verilecek yanıt olumlu olmalıdır⁹. Zira ilgili yasal düzenlemelerde yaşlılık aylığı tahsis talebinin yazılı olması yeterli görülmüştür. Yönetmeliklerdeki ayrıntılı esas ve unsurlar yasa aramamaktadır. Yönetmeliklerin amacı ise yasalara açıklık getirmekten ibaret olup, söz konusu metinlerdeki ek unsurların geçerli

7 R.G. 28.8.2008, 26981.

8 İlgilinin yaşlılık aylığı bağlanmasına yönelik yazılı başvurusu, Hollanda Hukukunca da aranan bir koşuldur. Genel Yaşlılık Yasasının (Algemene Ouderdomswet) 14. maddesinin 1. fıkrası uyarınca, yaşlılık aylığının sigortalı tarafından talep edilmesi gerekmektedir. Genel İdare Hukuku Yasası'nın 4. maddesine göre, başvurunun yazılı şekilde yapılması mutlak bir zorunluluktur. Uygulamada Kurumca ilgililere, yasal emeklilik yaşı olan 65 yaşını doldurmadan 6 ay önce bir başvuru formu gönderilmektedir. Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. NOORDAM, F.M.: Hoofdzaken socialezekerheidsrecht, 4e druk, Kluwer, Deventer 2006, 75; NOORDAM, F.M., Socialezekerheidsrecht, 8e druk, Kluwer, Deventer 2006, 244.

9 ASLANKÖYLÜ, Resul: Sosyal Sigortalar Kanunu Yorumu 2. Baskı, 1. Cilt, Yetkin, Ankara 2004, 1155.

bir yaşlılık aylığı tahsis talebinin olmazsa olmaz (sine qua non) şartları olarak nitelendirilmesi ise, ne hukuk devleti ilkesinin temel unsurlarından olan normlar hiyerarşisi ile ne de vazgeçilmez bir anayasal hak, olan sosyal güvenlik hakkıyla bağdaşmayacaktır. Hiç kuşku yok ki, Kurum sigortalıdan eksik bilgi ve belgeleri tamamlamasını isteyebilir¹⁰. Bununla birlikte bu durumda dahi, yazılı başvurunun Kuruma ulaştığı tarih esas alınarak aylık bağlanmalıdır¹¹. Öte yandan, sigortalının yaşlılık aylığı bağlanması isteminde bulunduğu dilekçede işten ayrıldığı hususunun da ayrıca belirtilmiş olması, mutlak bir zorunluluk olarak görülmemelidir. 5510 sayılı Yasaya göre, sigortalılığı sona erenlerin bu durumları en geç on gün içinde Kuruma bildirilir (m.9/III). Aynı hüküm Sosyal Güvenlik Kurumu Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliğinin 14. maddesinde de tekrar edilmiştir. 506 sayılı Yasanın yürürlükte olduğu dönemde benzer bir hüküm bulunmamakla birlikte, işverenler Kuruma verdikleri aylık prim ve hizmet belgesinde sigortalıların işten çıkışını nedenleriyle birlikte Kuruma bildirmekteydiler¹². Özetle, sigortalının işten ayrıldığını Kuruma bildirme yükümlülüğü işverene ait olduğundan ve sigortalının işten çıktığı hususunun Kurum kayıtlarında yer alması esas olduğundan; sigortalının işten ayrıldığını ayrıca belirtmeksizin yaşlılık aylığı istediği dilekçe de yazılı başvuru olarak değerlendirilmelidir.

Üzerinde durmaya değer diğer bir konu da posta yolu ile veya internet üzerinden yapılan yaşlılık aylığı tahsis taleplerinin geçerli sayılıp sayılmayacağıdır. Posta yolu ile yapılan başvuruların geçerliği konusunda kuşku yoktur. Kuruma bizzat başvurmak yerine, dilekçesini postayla göndermeyi tercih eden sigortalının yazılı başvuru tarihi olarak, dilekçenin postaya verildiği tarih dikkate alınır¹³. Elektronik postayla internet üzerinden yapılacak başvurulara ise daha titiz yaklaşılmalıdır. Bu doğrultuda, sadece 23.1.2004 tarih ve 5070 sayılı Elektronik İmza Yasası¹⁴ hükümleri çerçevesinde, güvenli bir elektronik imza sahibi olan sigortalının bu elektronik imzayı kullanarak yapacağı başvurular kabul edilmeli, sıradan bir elektronik tahsis başvurusu ise sigortalının imzasını içermediğinden işleme konulmamalıdır¹⁵.

10 TUNCAY/EKMEKÇİ, 376.

11 ASLANKÖYLÜ, 1155.

12 Yürürlükten kalkan 506 sayılı Yasayla 5510 sayılı Yasanın ilgili düzenlemelerinin karşılaştırılması ve yeni düzenlemenin eleştirisi için bkz. GÜZEL/OKUR/CANİK-LİOĞLU, 147.

13 GÜZEL, Ali/OKUR, Ali Rıza/CANİKLİOĞLU, Nurşen: Sosyal Güvenlik Hukuku, Yenilenmiş 11.Bası, Beta, İstanbul 2008, 454.

14 R.G. 23.1.2004, 25355.

15 Elektronik İmza Yasasının 5. maddesine göre güvenli elektronik imza, elle atılan

Çalıştığı işten ayrılan ve geçerli bir yazılı başvuruda bulunan sigortalıya, bu talepten sonraki aybaşından başlanarak yaşlılık aylığı bağlanır¹⁶. Kuruma yazılı başvuru yapıldığı tarihte koşullardan birisinin eksik olması (yaş, prim, sigortalılık süresi ve işten ayrılma) başvuruyu geçersiz hale getirmez¹⁷. Eksik olan koşul tamamlandığı takdirde sigortalıya yaşlılık aylığı bağlanmalıdır. Çünkü bu koşulların gerçekleşmesi aylık bağlanması için gerekli olup, yazılı başvurunun ön koşulu değildir. Yargıtay kararları da bu doğrultudadır¹⁸.

III. SİGORTALI LEHİNE YORUM İLKESİ VE YAŞLILIK AYLIĞI BAŞVURULARINA UYGULANMASI

Ele aldığımız kararda, dilekçenin açıkça aylık bağlanması isteğini içerdiği belirtilmektedir. Bununla beraber, sigortalı tarafından kullanılan ifadeler nedeniyle dilekçenin gerçek bir yaşlılık aylığı tahsis başvurusu olup olmadığı hakkında tereddütler ortaya çıkabilir. Gerçekten, sigortalının Kurumdan, yaşlılık aylığına hak kazanıp kazanmadığını veya başka bilgileri sorması da olasıdır. İşte bu noktada, söz konusu dilekçenin muhtemel bir hukuki uyumsuzlukta yargıç tarafından ne şekilde yorumlanacağı sorunuyla karşı karşıya kalınabilir. Bu çerçevede, sosyal güvenlik hukukuna özgü bir yorum yöntemi olan sigortalı lehine yorum ilkesinin üzerinde kısaca durmakta yarar vardır.

İş hukukunun temel ilkelerinden olan işçi lehine yorum ilkesinden farklı olarak, sosyal güvenlik hukukunda sigortalı lehine yorum ilkesi çok fazla işlenmiş bir konu değildir. Oysa nasıl varlık nedeni işçinin korunması olan iş hukukunda işçinin korunması ilkesi yaşamsal bir fonksiyon ifa ediyorsa; aynı şekilde, amacı bireye gelirini olumsuz bir biçimde etkileyebilecek doğal ve ekonomik risklere karşı asgari bir güvence sağlamak olan sosyal güvenlik hukukunda da, sigortalı lehine yorum ilkesinin önemi yadsınamaz. Gerçekten, sosyal güvenlik hukukunun başlıca amacı ve varlık nedeni, sosyal risk olarak adlandırılan ve geleceklerini tehdit eden olaylarda bireylere güvence sağlamaktan ibarettir¹⁹. Sosyal güvenlik imza ile aynı hukuki sonucu doğurur. Kanunların resmi şekle veya özel bir merasime tabi tuttuğu hukuki işlemler ile teminat sözleşmeleri güvenli elektronik imza ile gerçekleştirilemez.

16 TUNCAY/EKMEKÇİ, 376.

17 ASLANKÖYLÜ, 1222-1223; GÜZEL/OKUR/CANİKLİOĞLU, 454.

18 Örnek olarak bkz. Yarg. 10. HD., 9.3.2004, E: 2003/10909 K: 2004/1749, ASLANKÖYLÜ, 1224.

19 Sosyal güvenlik hukukunun amacı ve üstlendiği işlevlerle ilgili olarak ayrıntılı bilgi için bkz. GÜZEL/OKUR/CANİKLİOĞLU, 1-8; NOORDAM, F.M., Socialezekerheidsrecht, 25-26. NOORDAM, F.M.: Hoofdzaken socialezekerheidsrecht, 1-9. TUNCAY/EKMEKÇİ, 1-4.

hukuku, bu amaca hizmet ederken çeşitli tekniklerden (sosyal sigorta, sosyal yardım ve sosyal hizmet) yararlanır. Yasa koyucu ise söz konusu tekniklerin yaşama geçirilebilmesi için devreye girerek sosyal güvenlik yasalarını yürürlüğe koyar ve devlet tarafından yapılandırılan kurumlar aracılığıyla bireylere ilgili sosyal güvenlik yardımları yapılır.

Sosyal güvenlik hukukunda kullanılan bu yorum yönteminin “sigortalı lehine yorum ilkesi” olarak anılmasının asıl nedeni ise, Türk sosyal güvenlik hukukunun geniş ölçüde sosyal sigortalar tekniğine dayanıyor olmasıdır. 506, 1479 ve 5434 sayılı Yasaları yürürlükten kaldıran 5510 sayılı Yasa da sosyal sigortalar tekniğini benimsediğinden aynı terim yeni dönemde de kullanılacaktır. Sigortalı lehine yorum ilkesine göre, yasa metninin yeteri kadar açık olmadığı veya metnin farklı biçimlerde yoruma elverişli olduğu hallerde sigortalı lehine olan yorum tercih edilmelidir²⁰. Aynı şekilde, sosyal güvenlik yasalarında bulunan boşlukları MK.m.1’e dayanarak dolduran yargıç da hukuk yaratırken sigortalı lehine yorum ilkesini göz önünde bulundurmak zorundadır. Sigortalı lehine yorum ilkesine, Kurumun mali yapısına zarar vereceği ve aktüeryal dengeleri bozabileceği gibi bir takım gerekçeler öne sürülerek karşı çıkılabilir. Ancak, sosyal güvenlik kurumlarının var olma nedeninin sigortalıya ve hak sahiplerine yasadaki öngörülen sosyal güvenlik yardımlarını sağlama, bir başka anlatımla bireylere hizmet sunma olduğu asla unutulmamalıdır. Kısaca Kurum, sigortalıların sosyal güvenliğinin sağlanması açısından bir araçtan ibarettir. Dolayısıyla, bireyin sahip olduğu evrensel ve anayasal bir hak olan sosyal güvenliğin bu hakkın gerçekleştirilmesinde kullanılan bir çeşit araç olan Kurumun mali çıkarlarına feda edilmesi düşünülemez. Benzer bakış açısına Yargıtay’ın eski tarihli bir kararında da rastlanmaktadır: “...Herhalde, gereğinden çok Kurum’un paraca güçsüzlüğünden endişe duymak ve sosyal güvenlik alanını daraltmak; böylece asıl olanın sanki sosyal güvenlik değilmiş de Kurumu paraca güçlendirmek anlayışına saplanmak ve aslında sosyal güvenliğin aracı olan Kurumu doğrudan doğruya amaç durumuna getirmek düşüncesi reddolunmalıdır...”²¹.

Bununla birlikte, sigortalı lehine yorum ilkesinin kapsamını yalnızca yasalardan ve diğer mevzuatın yorumuyla sınırlı olarak kabul etmek doğru olmayacaktır. İş hukukunda işçi lehine yorum ilkesi, iş mevzuatının yanı sıra iş sözleşmeleri-

20 “...Kural olarak, Sosyal Sigortalar Kanunu açısından dahi, iş hukukunun geleneksel işçiyi koruyucu özelliğinin oluşturduğu özel yoruma başvurulmalıdır...” ÇENBERCİ, Mustafa: Sosyal Sigortalar Kanunu Şerhi, Olguç Matbaası, Ankara 1985, 11. Aynı yönde bkz. ASLANKÖYLÜ, 82–83.

21 Yarg. 10. HD., 7.3.1974, 1422/2682, ÇENBERCİ, 11.

nin yorumlanmasında da uygulama alanı bulmaktadır. Bu doğrultuda, iş sözleşmesinin yorumunda ortak sözleşme iradesi belirlenemiyorsa işçi lehine yoruma gidilir²². Ancak, kamu hukukunun bir alt dalı olan sosyal güvenlik hukukunda, sözleşmesel ilişkilerin varlığından bahsetmek mümkün değildir. Yardımları yapan sosyal güvenlik kurumu ile sigortalı arasında kurulan hukuki bağ, kamu hukukuna dayalı bir ilişkiden ibarettir. Sigortalı olmak veya olmamak kişinin iradesinden bağımsız olup, yasanın öngördüğü koşulları taşıyan herkes kendiliğinden sigortalılık statüsünü kazanır. Çoğu durumda, Yasa tarafından düzenlenen sosyal güvenlik yardımlarının yapılabilmesi sigortalının harekete geçmesine bağlıdır. 5510 sayılı Yasa da 506 sayılı Yasa gibi; başta yaşlılık, malullük veya ölüm aylıkları olmak üzere, çok sayıda sosyal güvenlik yardımının yapılabilmesi bakımından sigortalının veya hak sahiplerinin yazılı isteğini gerekli görmektedir.

Kuruma yapılan yazılı başvurunun yasada değinilen başvurulardan olup olmadığı bazı durumlarda tartışılabilir. Sigortalıların veya hak sahiplerinin yaşlılık, malullük veya ölüm aylığına hak kazanma koşullarının oluşup oluşmadığını Kurumdan sormaları sıklıkla görülen bir durumdur. Sigortalının yaşlılık aylığı talebinde mi bulunduğu, yoksa Kurumdan bilgi mi istediği dilekçeden tam olarak anlaşılamiyorsa, sigortalı lehine yoruma öncelik tanınmalıdır²³. Yazılı başvuruda anlam bozukluklarının veya dilbilgisi yanlışlarının bulunması sigortalının sosyal güvenlik hakkının bir parçası olan yaşlılık aylığından yoksun bırakılmasına gerekçe olamaz. Buna karşılık, sigortalının Kurumdan yaşlılık aylığı koşullarının gerçekleşip gerçekleşmediği konusunda açıkça bilgi istediği bir dilekçenin yazılı tahsis talebi olarak nitelendirilmesi olanağı bulunmamaktadır²⁴. Zira sigortalı lehine yorum ilkesinin uygulanabilmesi için yasa metninin veya sigortalının başvurusunda kullandığı ibarelerin muğlak olması zaruri olup, yoruma elverişli olmayan açık bir yasa maddesinden veya yazılı başvurudan sigortalı lehine sonuçlar çıkarmak doğru olmaz. Nitekim Yargıtay da, sigortalının Kurumdan açık bir biçimde bilgi sorduğu dilekçeyi, yaşlılık aylığı tahsis talebi olarak kabul eden bir yerel mahkeme kararını isabetli olarak bozmuştur²⁵.

22 SÜZEK, Sarper: İş Hukuku, Yenilenmiş 4. Baskı, Beta, İstanbul 2008, 27.

23 ASLANKÖYLÜ, 1124.

24 ARASLI, Utkan: Sosyal Güvenlik ve Sosyal Sigortalar, Cilt 1, Turhan, Ankara 2002, 763. Yargıtay bir kararında bilgi sorma dilekçesinin aylık bağlama istemi yerine geçeceğine hükmetmişse de (Yarg. 10. HD., 31.10.1985, 5547/5097), daha sonra bu görüşünden isabetli bir biçimde dönmüştür (Yarg. 10. HD., 10.10.2000, 5962/6090). Kararlar ve ilgili yorumun bendin amacına uygun olduğu konusunda bkz. ASLANKÖYLÜ, 1156.

25 "...5.12.1990 tarihli dilekçenin aylık bağlama isteğini içermediğini, sadece emekli olarak olamayacağı konusunu sormaya ilişkin bir dilekçe olduğu düşünülmeksizin 1.1.1991

IV. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Sigortalının kendisine yaşlılık aylığı bağlanması amacıyla Kuruma yapacağı yazılı başvuru, 506 sayılı Yasa döneminde zorunlu bir koşul olarak kabul ediliyordu. Söz konusu Yasada resen veya zorunlu emekliliğe ilişkin bir düzenlemeye yer verilmemişti. Yasanın 62. maddesinde sadece başvurunun yazılı olması şartından bahsedilmesine karşın, uygulama esaslarını saptamak maksadıyla çıkarılan Sosyal Sigortalar Kurumu Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliği dilekçede yer alacak ayrıntıları da sıralamış ve sigortalıdan dilekçeye bazı belgeleri eklemesini istemişti. Bu belgeler arasında; aylığın kesilmesini gerektiren bir durum meydana geldiği takdirde, sigortalının bunu derhal yazı ile Kuruma bildireceğini, aksi halde her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğini belirten imzalı beyan ve taahhüt belgesi dahi bulunmaktaydı. Yargıtay incelememize konu olan bu kararıyla, yukarıda sayılan bilgi ve belgeleri içermeyen sade bir dilekçenin de, açıkça yaşlılık aylığı bağlanmasını istediğini içermesi kaydıyla, yaşlılık aylığı başvurusu olarak nitelendirilmesi gerektiğini isabetli bir biçimde ortaya koymuştur. Gerçekten, dilekçenin Kuruma verildiği 5.6.1990 tarihinden önce toplam 6078 gün prim ödemesi ve yirmi beş yıllık sigortalılık süresi bulunan 18.4.1940 doğumlu davacının²⁶ açıkça yaşlılık aylığı bağlanması istemini içeren dilekçesinin yönetmelikle getirilen esaslara aykırı olduğu gerekçesiyle bilgi sorma başvurusu olarak değerlendirilmesi hukuka aykırıdır.

Bu konuda 5510 sayılı Yasa ile de herhangi bir değişiklik getirilmemiş olup, işçi niteliğindeki sigortalılara²⁷ yaşlılık aylığı bağlanabilmesi için bunların yazılı istekte bulunmaları gerekmektedir. Sosyal Güvenlik Kurumu Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliği ise yazılı başvurunun, örneği Kurum tarafından hazırlanacak bir tahsis dilekçesi ile yapılmasını ve kural olarak sigortalının bir adet fotoğrafının

---

tarihinden itibaren yaşlılık aylığı bağlanması gerektiğinin tespitine karar verilmiş olması usule ve yasaya aykırı olup bozma nedenidir...” Yarg. 10. HD., 29.6.1993, 1627/8005, ASLANKÖYLÜ, 1125-1126.

26 Davacının başvurusu yaptığı tarihte yürürlükte olan yasal düzenlemeye göre, bu koşullar sigortalıya yaşlılık aylığı bağlanması için yeterlidir. Ayrıntılı bilgi için bkz. BAŞARAN, Ayhan: Sigortalılar İçin Yaşlılık, Malullük, Ölüm Aylığı Kılavuzu, Basisen Eğitim ve Kültür Yayınları, Ankara 1986, 81-82.

27 Önceki dönemde 506 sayılı Yasaya tabi olan sigortalılar, bundan böyle 4(a)’lı olarak anılacaktır.

dilekçeye eklenmesini öngörmektedir. Ancak, bir önceki paragrafta yaptığımız açıklamalar 5510 sayılı Yasa açısından da geçerliliğini korumaktadır. O halde sigortalının kendi el yazısıyla yazdığı ve basit bir ifadeyle yaşlılık aylığı istediği bir dilekçe de, yaşlılık aylığı tahsis talebi olarak işlem görmelidir. Şüphesiz, Kurum eksik belgeleri sigortalıdan isteyebilir. Ne var ki bu durum, yazılı tahsis başvurusunun yapıldığı tarih olarak dilekçenin verildiği tarihin esas alınması zorunluluğunu ortadan kaldırmaz. Sonuç olarak, Yargıtay'ın bu içtihadı yeni dönem bakımından da geçerlidir.

Yargıtay kararında sigortalının açıkça yaşlılık aylığı talep ettiğinden söz edilmektedir. Bununla beraber, kullandığı cümleler veya ifade bozukluğu nedeniyle sigortalının yaşlılık aylığı isteyip istemediğinin bu kadar açık olmadığı durumlarda da, sigortalı lehine yorum yapılarak, söz konusu dilekçe yaşlılık aylığı tahsis talebi olarak nitelendirilebilir. Sigortalı lehine yorum sosyal güvenlik hukukunun temel ilkelerinden biri olup, mevzuatın yanı sıra sigortalı tarafından gerçekleştirilen işlemlerin yorumlanmasında da uygulanabilir. Bu konu, bilhassa, sigortalının dilekçesinin aylığa hak kazanıp kazanmadığına yönelik bir bilgi sorma başvurusu mu, yoksa tersine gerçek bir yaşlılık aylığı tahsis talebi mi olduğunun, dilekçe metninden tam olarak anlaşılabilmesi halinde önem kazanmaktadır. Böyle bir uyuşmazlık halinde sigortalı lehine yorum ilkesi göz önünde bulundurulmalı ve ilgili dilekçe geçerli bir yaşlılık aylığı başvurusu olarak değerlendirilmelidir. Kurumun yaşlılık aylığına hak kazanma koşullarını gerçekleştiren sigortalıya, bu durumu açıklayan bir bilgilendirme yazısı göndermesi şeklinde bir uygulamaya gitmesi ise dilekçelerin yorumuna ilişkin hukuki uyuşmazlıkların ortaya çıkmasını engelleyecektir. Böylece, Kurum tarafından resen bilgilendirilen sigortalının yaşlılık aylığına hak kazanıp kazanmadığına ilişkin bilgi sormaya duyduğu gereksinim önemli ölçüde azalacaktır. Sosyal Güvenlik Kurumu Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliği'nde bu yönde bir düzenleme yapılması doğru olacaktır.

Nihayet, kararda tartışma konusu yapılan diğer bir nokta da hak kazanılan yaşlılık aylıklarının davalıya ödenmesidir. Karardan anlaşılacağı gibi, sigortalıya 1.6.2005 tarihinde ikinci bir tahsis yapılmıştır. Yargıtay'a göre, davacının ilk başvurusunun yapıldığı tarihi takip eden 1.7.1990 ile 1.6.2005 tarihleri arasındaki yaşlılık aylıklarına hak kazandığının tespit edilmesi gerekli olup, faiz istemi de bu çerçevede ele alınmalıdır. Hak kazanılan yaşlılık aylıklarının ödenmesi talebiyle Kuruma karşı açılan davalarda, aylıklara her bir ödeme döneminden başlayarak yasal temerrüt faizi uygulanması, Yargıtay'ın yerleşik içtihatları arasındadır²⁸. Buna göre,

28 "...Dava, sigortalıya yasal süresinde ödenmeyen yaşlılık aylıkları nedeniyle doğan faiz

davacının hak kazandığı yaşlılık aylıklarının her birine, Kurumun yaşlılık aylığını davacıya ödemekle yükümlü olduğu tarihten başlayarak yasal faiz yürütülecektir. Yargıtay'ın bu görüşü de, önceki içtihatlarıyla uyumlu ve yerindedir.

---

alacağıının davalı Kurumdan tahsili istemine ilişkindir. Kesinleşen yargı kararı gereğince kendisine 01.01.1997 tarihi itibarıyla yaşlılık aylığı bağlanan davacının, 24.08.2005 tarihinde Kuruma başvurarak birikmiş aylıkların yasal faiziyle birlikte ödenmesini istediği, 18.11.2005 tarihinde yalnızca aylıkların ödenmesi üzerine işbu davayı açtığı belirgindir. Dava konusu alacak tutarı hesaplanırken 01.01.1997 – 31.12.1997 dönemi yönünden %30, 01.01.1998 – 31.12.1999 dönemi yönünden %50, 01.01.2000 30.06.2002 dönemi yönünden %60, 01.07.20.02 – 30.06.2003 dönemi yönünden %55, 01.07.2003 – 31.12.2003 dönemi yönünden %50, 01.01.2004 – 30.06.2004 dönemi yönünden %43, 01.07.2004 – 30.04.2005 dönemi yönünden %38, 01.05.2005 – 18.11.2005 dönemi yönünden %12 olan yasal faiz oranları yerine farklı oranları esas alan ve dönemsel olarak uygulamayan bilirkişi tarafından düzenlenen raporun mahkemece benimsenerek istemin hüküm altına alındığı anlaşılmaktadır. Bu nedenle; mahkemece anılan konuda uzman bir bilirkişiden yeniden rapor alınmalı, aylıkların her bir ödeme tarihinden itibaren işleyen faiz tutarı, yukarıda belirtilen oranlar esas alınarak ve dönemsel olarak uygulanarak saptanmalı, işbu ilamla bozulan ilk hükmün davacı tarafından temyiz edilmemesi nedeniyle Kurum yararına oluşan kazanılmış hak olgusu gözetilmeli ve sonucuna göre karar verilmelidir...” Yarg.10.HD., E: 2006/15977 K: 2007/3273, <http://www.kazanci.com/>